

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

**VPLIV UVEDBE MSRP 9 NA RAČUNOVODSKE
IZKAZE SLOVENSКИH ZAVAROVALNIC**

MAJA REMEC

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana *Maja Remec*, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica zaključne strokovne naloge z naslovom *Vpliv uvedbe MSRP 9 na računovodske izkaze slovenskih zavarovalnic*, pripravljene v sodelovanju s svetovalko *doc. dr. Barbaro Mörec*.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo zaključne strokovne naloge na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem:
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v zaključni strokovni nalogi, navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predložene zaključne strokovne naloge dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 4. 6. 2014

Podpis avtorice: Maja Remec

KAZALO

UVOD	1
1 VREDNOTENJE FINANČNIH INSTRUMENTOV PO MRS 39	1
1.1 Opredelitev štirih kategorij finančnih instrumentov	2
1.1.1 Finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti skozi poslovni izid.....	2
1.1.2 Finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo	3
1.1.3 Posojila in terjatve.....	4
1.1.4 Za prodajo razpoložljiva finančna sredstva.....	4
1.2 Oslabitve finančnih instrumentov	5
2 KAJ PRINAŠA MSRP 9	6
2.1 Glavni cilji zamenjave standarda MRS 39 s standardom MSRP 9.....	6
2.2 Faze zamenjave standarda MRS 39	6
2.2.1 Razvrščanje in merjenje finančnih instrumentov	7
2.2.2 Metode oslabitve	8
2.2.3 Računovodenje varovanja pred tveganji	8
2.3 Prednosti standarda MSRP 9	9
3 ANALIZA SREDSTEV FINANČNIH NALOŽB SLOVENSКИH ZAVAROVALNIC	10
3.1 Zavarovalništvo v Sloveniji	10
3.2 Struktura in način vrednotenja finančnih instrumentov v slovenskih zavarovalnicah	12
4 OCENA VPLIVA VPSELJAVE MSRP 9 NA RAČUNOVODSKE IZKAZE ZAVAROVALNIC	14
SKLEP.....	22
LITERATURA IN VIRI.....	23

KAZALO SLIK

Slika 1: Tržni deleži slovenskih zavarovalnic (brez pozavarovalnic, pokojninskih skladov in podružnic) na dan 31. 12. 2012 (v %)	11
Slika 2: Struktura finančnih naložb slovenskih zavarovalnic na dan 31. 12. 2012 (v %).....	12
Slika 3: Vrste finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva v slovenskih zavarovalnicah na dan 31. 12. 2012 (v %)	13
Slika 4: Razvrstitev finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva v slovenskih zavarovalnicah na dan 31. 12. 2012 (v %)	14
Slika 5: Razvrstitev finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva glede na vrsto finančnega instrumenta na dan 31. 12. 2012 (v mio evrov)	14
Slika 6: Gibanje vrednosti finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva skupaj za Adriatic Slovenico, Merkur zavarovalnico in Zavarovalnico Maribor po letih (v mio evrov) 15	
Slika 7: Klasifikacija finančnih instrumentov po MSRP 9	21

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prikaz strukture in vrednotenja finančnih naložb ter finančnih prihodkov in odhodkov skupaj za Adriatic Slovenico, Merkur zavarovalnico in Zavarovalnico Maribor v obdobju 2009–2012 (v tisoč evrih).	16
Tabela 2: Vpliv nihanja poštene vrednosti izbranih finančnih naložb na računovodske izkaze zavarovalnic (v evrih).....	18

UVOD

Zavarovalnice predstavljajo pomemben del slovenskega finančnega sektorja. Največji delež njihove bilančne vsote predstavljajo finančni instrumenti. Gospodarske, politične in finančne razmere, predvsem v obdobju krize, ki se je v Sloveniji začela leta 2009, pa so pomembno vplivale na razvrščanje in vrednotenje finančnih instrumentov ter posledično na poslovni izid zavarovalnic. Posledica vseh teh okoliščin je priprava novega Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 9 (v nadaljevanju MSRP 9), ki bo nadomestil Mednarodni računovodski standard 39 (v nadaljevanju MRS 39). MSRP 9 bolj kot MRS 39 poudarja vrednotenje finančnih instrumentov po pošteni vrednosti, tudi zaradi sedaj prepogoste uporabe vrednotenja finančnih instrumentov po nabavni vrednosti.

Cilj naloge je prikazati predviden učinek uvedbe MSRP 9 na računovodske izkaze slovenskih zavarovalnic, razen pozavarovalnic in pokojninskih skladov. Gre za petnajst zavarovalnic, ki so v letu 2012 skupaj dosegle 2.023 milijonov evrov bruto obračunane premije, kar predstavlja kar 5,7-odstotni delež bruto domačega proizvoda Slovenije.

V prvem delu naloge na kratko opišem načela pripoznavanja, razvrščanja, merjenja in oslabitev finančnih instrumentov, kot jih danes ureja MRS 39. V drugem delu povzamem glavne vzroke in prednosti za zamenjavo trenutno veljavnih standardov MRS 39 ter navedem faze priprave novega standarda MSRP 9. Tretje poglavje obsega analizo sestave in načina vrednotenja finančnih instrumentov slovenskih zavarovalnic. V zadnjem poglavju na osnovi gibanja finančnih naložb treh slovenskih zavarovalnic v obdobju 2009–2012 in določil novega MSRP 9 prikažem predvidene učinke spremembe razvrščanja in merjenja finančnih instrumentov na računovodske izkaze zavarovalnic. Nalogo zaključim s sklepom, kjer povzamem bistvene ugotovitve.

1 VREDNOTENJE FINANČNIH INSTRUMENTOV PO MRS 39

MRS 39 določa načela pripoznavanja in merjenja finančnih sredstev, finančnih obveznosti in nekaterih pogodb za nakup ali prodajo nefinančnih sredstev.

Finančni instrument je vsaka pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo enega podjetja in finančna obveznost ali kapitalski instrument drugega podjetja (MRS 32.11). Zavarovalnice v izkazu bilance stanja med finančnimi sredstvi prikazujejo finančne naložbe, razvrščene v omenjene štiri skupine, in sredstva zavarovancev, ki prevzemajo naložbena tveganja. Finančne naložbe so sestavni del finančnih instrumentov podjetja in so finančna sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, povečevalo svoje finančne prihodke (SRS 3.1). Tako na primer izdana državna obveznica predstavlja finančno sredstvo imetnika in finančno obveznost izdajatelja – države. Poleg finančnih sredstev ima zavarovalnica med drugim v izkazu bilance stanja prikazane naložbe v pridružene in odvisne družbe ter sredstva iz finančnih pogodb.

Glede na namen pridobitve se finančni instrumenti, ki so brez upravljaljskega vpliva, ob nakupu razvrstijo v naslednje štiri kategorije (MRS 39.45):

- finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti skozi poslovni izid (angl. *fair value through profit and loss*),
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo (angl. *held-to-maturity*),
- posojila in terjatve (angl. *loans and receivables*),
- za prodajo razpoložljiva finančna sredstva (angl. *available for sale*).

Po začetnem pripoznanju mora podjetje meriti finančni instrument po pošteni vrednosti, razen (MRS 39.46):

- če je finančno sredstvo razvrščeno v skupino posojil in terjatev ali v skupino v posesti do zapadlosti v plačilo, ko se meri po odplačni vrednosti z metodo efektivnih obrestnih mer, ali
- če gre za finančno naložbo v kapitalske instrumente, ki ne kotirajo na borzi oziroma katerih poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti in se zato evidentirajo po nabavni vrednosti.

Podjetje v svojih internih pravilnikih določi pripoznavanje finančnih instrumentov bodisi po datumu trgovanja bodisi po datumu poravnave (Odar, 2006, str. 109–119). Izbrani način evidentiranja se nato dosledno uporablja za vse finančne instrumente, ki pripadajo isti kategoriji finančnih sredstev (MRS 39.AG53).

1.1 Opredelitev štirih kategorij finančnih instrumentov

1.1.1 Finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti skozi poslovni izid

V skupino finančnih sredstev, izmerjenih po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, podjetje razvrsti predvsem tista finančna sredstva, s katerimi želi trgovati ali pa so del portfelja, ki se obravnavajo skupaj in za katere obstajajo dokazi o nedavnem kratkoročnem pobiranju dobičkov. V to skupino se uvrščajo tudi izpeljani instrumenti, razen tistih, ki se dejansko uporabljajo za varovanje pred tveganjem (MRS 39.9).

Naložbe v kapitalske instrumente, ki ne kotirajo na delujočem trgu ali njihove poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti, se ne merijo po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, temveč so razvrščene v skupino sredstev, razpoložljivih za prodajo, in se merijo po nabavni vrednosti (MRS 39.9).

Neposredni stroški ob nakupu, to so stroški provizije posrednika, borze, KDD in drugi neposredno pripisljivi stroški, se pripoznajo v poslovnem izidu med odhodki naložb. Na vsak

bilančni presečni dan podjetje izmeri vrednost finančnega instrumenta po ceni na delujočem trgu. Podjetje vrednosti naložb, ki so razvrščene v to skupino finančnih sredstev, z modelom vrednotenja praviloma ne ugotavlja poštene vrednosti. Sprememba poštene vrednosti finančnega instrumenta se pripozna med finančnimi prihodki ali odhodki. Dividende in natečene obresti povečujejo finančne prihodke. Spremembe poštene vrednosti, ki nastanejo zaradi tečajnih razlik, se poračunavajo s poslovnim izidom (Odar, 2006, str. 109–110).

Podjetje lahko neizpeljane finančne instrumente, ki jih je sprva razvrstilo v to skupino, ker je imelo namen dosegati kratkoročne dobičke, pod določenimi pogoji prerazvrsti v skupino posojil in terjatev (IASB, 2008). Prerazvrstitev je mogoča, če finančni instrument ni več namenjen kratkoročnemu pobiranju dobičkov in izpolnjuje določila, ki veljajo za skupino posojil in terjatev. Podjetje pa mora biti sposobno posedovati finančni instrument do predvidljive prihodnosti (posojilo) ali zapadlosti (dolžniški finančni instrument). Dobički ali izgube do dne prerazporeditve se ne razveljavijo, poštena vrednost finančnega instrumenta na dan prerazporeditve pa postane nova odplačna ali nabavna vrednost.

Podjetje ne sme prerazvrstiti finančnega instrumenta iz kategorije po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, če ga je ob začetnem pripoznanju označilo kot instrument, vrednoten po pošteni vrednosti prek poslovnega izida (MRS 39.50). S spremembo MRS 39 je prerazporeditev možna le pod posebnimi pogoji (MRS 39.50 B-F).

1.1.2 Finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo

V skupino finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo podjetje razporedi neizpeljane finančne instrumente z določenimi ali določljivimi plačili in z določeno zapadlostjo v plačilo (MRS 39.9). Standard še določa, da mora imeti podjetje namen in biti sposobno posedovati finančni instrument do zapadlosti. Podjetje v tej skupini prikazuje večinoma finančne instrumente s fiksno ali spremenljivo obrestno mero in z določenim datumom zapadlosti. Nakupa obveznice brez dospelja, ki na koncu določenega obdobja prinese donos, podjetje ne more razvrstiti v skupino finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo, saj glavnica nima določenega dne zapadlosti. Enako velja za vse kapitalske finančne instrumente, saj nimajo datuma zapadlosti (MRS 39. AG17).

Podjetje v to skupino ne sme razvrstiti finančnih instrumentov, če je v tem ali v preteklih dveh poslovnih letih prodalo ali prerazvrstilo pomemben delež finančnih instrumentov v posesti do zapadlosti v plačilo. Omejitev ne velja le v primeru, če je prišlo do prodaje ali prerazvrstitve tik pred zapadlostjo finančnega instrumenta, ali če je podjetje zbralo že skoraj vso izvorno glavnico, ali pa če gre za redek poslovni dogodek, na katerega podjetje ni imelo vpliva. Omejitev na primer ne velja, če je podjetje prodalo obveznico dva meseca pred njeno zapadlostjo, saj v tem primeru sprememba tržne obrestne mere ne more pomembno vplivati na pošteno vrednost naložbe.

Za razliko od finančnih sredstev, izmerjenih po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, se neposredni stroški ob nakupu finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo pripišejo

finančni naložbi. Finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo se izmerijo po odplačni vrednosti, in sicer po metodi efektivnih obresti. Tečajne razlike in obresti se izkazujejo v izkazu poslovnega izida (Odar, 2006, str. 115).

1.1.3 Posojila in terjatve

Posojila in terjatve so neizpeljani finančni instrumenti z določenimi ali določljivimi plačili, ki ne kotirajo na borznem trgu. Podjetje ima na primer prosta denarna sredstva, za katera predvideva, da jih daljše časovno obdobje ne bo potrebovalo. Pri banki sklene dolgoročni depozit za obdobje enega leta in pol po 2,4-odstotni nespremenljivi letni obrestni meri ter naložbo evidentira v skupini posojil in terjatev ter jo vrednoti po odplačni vrednosti. V to skupino torej spadajo vloge pri bankah, posojena sredstva, poslovne terjatve, finančne naložbe v dolgovne instrumente in podobno. Finančna sredstva, ki jih namerava podjetje v kratkem prodati, razvrsti v skupino po pošteni vrednosti skozi poslovni izid ali pa jih označi kot razpoložljiva za prodajo (MRS 39.9).

Za to skupino finančnih sredstev so vsa določila glede neposrednih stroškov ob nakupu, merjenja, evidentiranja tečajnih razlik in obresti enaka kot veljajo za skupino finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo.

1.1.4 Za prodajo razpoložljiva finančna sredstva

V skupino za prodajo razpoložljivih finančnih sredstev podjetje razporedi tista finančna sredstva, ki so označena kot sredstva, razpoložljiva za prodajo, ali pa se ne uvrstijo v katero koli drugo skupino finančnih instrumentov (MRS 39.9). V to skupino podjetje torej uvršča tista neizpeljana finančna sredstva, ki jih namerava posedovati daljše obdobje, vendar jih, če se izkaže potreba, lahko tudi proda. Vzroki za prodajo so lahko izboljšanje likvidnosti, realizacija kapitalskih dobičkov, prestrukturiranje naložb, zmanjšanje tveganja, če se na primer pričakuje znižanje bonitetne ocene izdajatelja finančnega sredstva, in podobno.

Ob začetnem pripoznanju se finančni instrument, razvrščen v to skupino, ovrednoti po pošteni vrednosti z vsemi odvisnimi stroški (Odar, 2006, str. 119). Sprememba poštene vrednosti se izkaže v drugem vseobsegajočem donosu kot presežek iz prevrednotenja, ob prodaji pa se realizirani dobički ali izgube izkažejo v izkazu poslovnega izida. Če poštene vrednosti finančnega instrumenta ni mogoče zanesljivo izmeriti, se ta naložba vrednoti po nabavni vrednosti. Dividende, deleži v dobičku in obresti povečujejo finančne prihodke. Tečajne razlike, ki vplivajo na vrednost finančnega instrumenta, se izkažejo v poslovnem izidu.

1.2 Oslabitev finančnih instrumentov

Če finančno sredstvo ni vrednoteno po pošteni vrednosti, mora podjetje na dan bilance stanja oceniti, ali obstaja kak nepristranski dokaz o morebitni oslabiljenosti finančnega sredstva ali skupine finančnih sredstev (MRS 39.58). Vrednotenje po pošteni vrednosti namreč zagotavlja podjetju, da so na dan vrednotenja finančnih sredstev njihove knjigovodske vrednosti vedno enake poštenim vrednostim. Najboljši dokaz poštene vrednosti so cene z delujočega trga vrednostnih papirjev (MRS 39.48A). Če ta trg ni delujoč oziroma se na trgu ne trguje dovolj pogosto s finančnimi instrumenti, podjetje pridobi pošteno vrednost s pomočjo tehnik ocenjevanja vrednosti, na primer z uporabo cene zadnjega preišljenega tržnega posla med dobro obveščena in voljnima strankama ali pa s pomočjo primerjave z drugim instrumentom, ki ima podobne bistvene značilnosti, lahko pa tudi z analizo diskontiranih denarnih tokov ali modelom za določanje cen opcij.

O oslabitvi govorimo, ko gre za dolgotrajnejše in pomembno zmanjšanje poštene vrednosti finančnega instrumenta. Pričakovane izgube, ne glede na to, kako verjetne so, se ne pripoznajo (MRS 39.59). Da gre za oslabitev finančnega instrumenta, ugotovimo s pomočjo nepristranskih dokazov, kot so kršenje pogodbenih obveznosti izdajatelja, neplačevanje kuponov, pomembno in dolgotrajno znižanje poštene vrednosti glede na nabavno vrednost finančnega instrumenta, poslovanje z izgubo v daljšem časovnem obdobju in podobno.

Poštena vrednost finančnega instrumenta, ki je razvrščen v skupino v posesti do zapadlosti v plačilo ali v skupino posojil in terjatev, je lahko tudi nižja od knjigovodske vrednosti, ne da bi bila potrebna oslabitev sredstva. Oslabitev je potrebna le v primeru večjega kreditnega tveganja izdajatelja (MRS 39.63). Kreditno tveganje je tveganje, da dolžnik v dogovorjenem roku ne bo pripravljen oziroma sposoben izpolniti svoje finančne obveznosti. Ta nesposobnost je lahko začasna (nelikvidnost) ali trajna (insolventnost). V primeru, da tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika obstaja, izguba predstavlja razliko med knjigovodsko vrednostjo in sedanjo vrednostjo pričakovanih prihodnjih denarnih tokov, razobrestenih po izvirni veljavni obrestni meri finančnega instrumenta, in se pripozna v poslovnem izidu.

Pri izgubi vrednosti finančnega instrumenta, razpoložljivega za prodajo, je treba negativni presežek iz prevrednotenja izknjižiti iz lastniškega kapitala in to izgubo v celoti prikazati v poslovnem izidu (MRS 39.67). Če se v naslednjem obdobju poštena vrednost dolgovnega instrumenta, ki je bilo oslabiljeno, poveča in je to povečanje posledica dogodka po pripoznanju izgube, se razveljavitev oslabitve izvede prek poslovnega izida (MRS 39.70). Pri kapitalnem instrumentu pa se odprava oslabitve prikaže neposredno v drugem vseobsegajočem donosu (MRS 39.69).

Oslabitev nekotirajočega kapitalnega instrumenta, ki je izkazan po nabavni vrednosti, se izmeri kot razlika med knjigovodsko vrednostjo finančnega instrumenta in sedanjo vrednostjo

pričakovanih prihodnjih denarnih tokov, razobrestenih po trenutni tržni donosnosti za podobne finančne instrumente. Teh izgub se ne sme razveljaviti (MRS 39.66).

2 KAJ PRINAŠA MSRP 9

2.1 Glavni cilji zamenjave standarda MRS 39 s standardom MSRP 9

Zaradi očitkov, da trenutno veljavni standardi ne pripomorejo k reševanju gospodarske krize, in tudi zaradi usklajevanja z ameriškimi računovodskimi standardi je bil uveden projekt prenove trenutno veljavnih standardov, tudi MRS 39.

Glavni cilji zamenjave MRS 39 so:

- zmanjšati število skupin za razvrščanje finančnih instrumentov;
- razširiti nabor finančnih instrumentov, ki se merijo po pošteni vrednosti. Dolžniški finančni instrumenti, če izpolnjujejo določila poslovnega modela in značilnosti pogodbenih denarnih tokov, se lahko merijo po odplačni vrednosti oziroma pod določenimi pogoji (to velja tudi za lastniška finančna sredstva) tudi prek drugega vseobsegajočega donosa;
- poenotiti metode oslabitev vseh finančnih instrumentov, ki niso merjene po pošteni vrednosti. Uporabljala se bo tako imenovana metoda treh skupin oziroma košev.

2.2 Faze zamenjave standarda MRS 39

Odbor za mednarodne računovodske standarde (2008) (angl. *International Accounting Standards Board*; v nadaljevanju IASB) je predvidel zamenjavo standarda MRS 39 v treh glavnih fazah:

- razvrščanje in merjenje finančnih instrumentov,
- metode oslabitve,
- računovodenje varovanja pred tveganji.

Nekatere spremembe MSRP 9 so že sprejete in čakajo le še na potrditev celotnega standarda.

IASB se je odločil, da naj bi podjetja začela uporabljati MSRP 9 za letna obdobja od 1. 1. 2018 dalje (IFRS, 2014).

2.2.1 Razvrščanje in merjenje finančnih instrumentov

Prvi del faze zamenjave MRS 39 je bil sprejetje MSRP 9, ki je bil objavljen novembra 2009 ter obsega razvrščanje in merjenje finančnih instrumentov. Zahteve za razvrščanje in merjenje finančnih obveznosti so bile objavljene kasneje, in sicer oktobra 2010.

V skladu z MSRP 9 je razvrščanje in merjenje finančnih instrumentov odvisno od tega, ali gre za izpeljani, dolžniški ali kapitalski finančni instrument (Ernst & Young, 2011):

- izpeljani finančni instrumenti (angl. *derivatives*) so merjeni po pošteni vrednosti skozi poslovni izid,
- dolžniški finančni instrumenti se razporedijo glede na poslovni model v tri skupine: če namerava podjetje posedovati finančni instrument z namenom pridobivanja pogodbenih denarnih tokov in ne z namenom prodaje pred zapadlostjo, da bi s tem doseglo kapitalske dobičke, ter hkrati pogodbeni denarni tok predstavlja izključno poplačilo glavnice in plačilo obresti, se dolžniški finančni instrument meri po odplačni vrednosti. Kljub temu da bo osnovni namen posedovanja finančnega instrumenta zbiranje pogodbenih denarnih tokov, pa bo podjetje lahko razporedilo finančne instrumente prek drugega vseobsegajočega donosa, če bo podjetje ta instrument pod določenimi pogoji lahko tudi prodalo (za upravljanje likvidnosti, obvladovanje obrestnega tveganja, upravljanje donosnosti in podobno). Pri tem ne bodo obstajale omejitve glede pogostosti ali količine prodaje (IASB, 2013). V vseh drugih primerih se dolžniški finančni instrumenti merijo po pošteni vrednosti skozi poslovni izid,
- kapitalske naložbe (lastniški finančni instrumenti), namenjene trgovanju, se morajo meriti po pošteni vrednosti skozi poslovni izid. Druge kapitalske naložbe pa se lahko merijo bodisi po pošteni vrednosti skozi poslovni izid bodisi po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa. Pripoznavanje po nabavni vrednosti po MSRP 9 ni več mogoče. Prihodki iz naslova dividend se še vedno pripoznajo v poslovnem izidu.

Prerazvrstitev finančnih instrumentov se zahteva le ob spremembi poslovnega modela. Vsako prerazvrstitev mora podjetje upoštevati za prihodnja obdobja od datuma prerazvrstitve. Pri prerazvrstitvi finančnega instrumenta iz odplačne vrednosti na pošteno vrednost podjetje pripozna razliko med neodpisano vrednostjo in pošteno vrednostjo v ločenih vrsticah izkaza poslovnega izida. Pri prerazvrstitvi iz poštene vrednosti na odplačno vrednost pa poštena vrednost finančnega instrumenta na dan prerazvrstitve postane njegova nova neodpisana vrednost (Uranič & Zadel, 2010).

Vse prerazvrstitve finančnih instrumentov mora podjetje v medletnih poročilih in letnih računovodskih izkazih podrobno razkriti.

Oktobra 2010 je IASB novim standardom dodal zahteve za razvrščanje in merjenje finančnih obveznosti. Večina teh zahtev je bila prenesenih iz MRS 39 in so zato ostale nespremenjene, saj so se v praksi izkazale kot dobro delujoče. Nespremenjene so bile tudi zahteve iz MRS 39 v zvezi z odpravo pripoznanja finančnih sredstev in finančnih obveznosti. Nekaj sprememb je le

na področju poštene vrednosti finančnih obveznosti, ki se nanašajo na področje lastnega kreditnega tveganja.

2.2.2 Metode oslabitve

Druga faza zamenjave MRS 39 se nanaša na odplačno vrednost in oslabitev finančnih instrumentov. Osnutek standarda Finančni instrumenti: Pričakovane kreditne izgube je bil objavljen marca 2013 (KPMG, 2013b). Nov standard pri kreditnih izgubah finančnih instrumentov (angl. *credit impairment*) predlaga zamenjavo modela nastalih izgub (angl. *incurred loss model*) z modelom pričakovanih izgub (angl. *expected loss model*). Po tem modelu bodo finančni instrumenti oslabljeni glede na pričakovano:

- dvanajstmesečno kreditno izgubo,
- kreditno izgubo v življenjski dobi finančnega instrumenta, če bo obstajalo visoko kreditno tveganje finančnega instrumenta glede na začetno pripoznanje.

Enako kot MRS 39 osnutek novega standarda ne vsebuje navodil, kdaj naj bi bilo odpravljeno pripoznanje spremenjenega finančnega instrumenta.

Način oslabitve, ki ga določa MRS 39, je v času finančne krize doživel veliko kritik, ker kljub pričakovanim izgubam ne dovoli pripoznavanja kreditnih izgub, vse dokler zanje ne obstajajo nepristranski dokazi. S tem je bilo pripoznanih izgub premalo in še te so bile prepozne (IASB, 2011b).

Z namenom zagotoviti večjo finančno stabilnost k prvotnemu osnutku izpostavljenosti finančnih instrumentov je bilo januarja 2011 objavljeno dodatno stališče. Gre za aktivnosti IASB in ameriškega odbora za računovodske standarde (angl. *Financial Accounting Standards Board*; v nadaljevanju FASB) s ciljem razviti skupni pristop k modelu oslabitve finančnih instrumentov, merjenih po odplačni vrednosti, razen kratkoročnih poslovnih terjatev (IASB, 2011c).

Mnoge finančne institucije finančne instrumente razvrščajo v dve širši skupini in jih tudi različno nadzorujejo. V eni skupini so posojila, ki jih obravnavajo kot problematična (angl. *the "bad book"*), v drugi pa vsa ostala (angl. *the "good book"*). V slednji se finančne instrumente običajno spremlja na nivoju portfelja, medtem ko se bolj problematične instrumente spremlja natančneje in zato pogosto individualno. Omenjeno dodatno stališče predlaga za te naložbe ločene metode pripoznanja pričakovanih izgub: za tako imenovane bolj problematične naložbe naj bi se pričakovane izgube pripoznale takoj, za vse druge naložbe pa v nekem časovnem obdobju z uporabo časovno sorazmernega pristopa (IASB, 2011b).

2.2.3 Računovodenje varovanja pred tveganji

Zadnja faza uvedbe novega MSRP 9 je računovodenje varovanja pred tveganji, ki je bila objavljena 19. novembra 2013. Cilj te faze je izboljšati sposobnosti investitorjev, da bi bolje

ocenili oziroma izmerili pošteno vrednost in denarne tokove pred tveganji varovane postavke. MSRP 9 uvaja nov model varovanja pred tveganji, ki določa aktivnosti boljšega upravljanja tveganj. Po besedah predsednika IASB Hansa Hoogervorsta je spremenjeni standard pridobil močno podporo po vsem svetu (IFRS, 2014).

2.3 Prednosti standarda MSRP 9

IASB in FASB sta ustanovila posebno svetovalno skupino (angl. *Financial Crisis Advisory Group*), ki jo sestavljajo strokovnjaki z mednarodnimi izkušnjami na finančnih trgih za pomoč pri razrešitvi računovodskih vprašanj (IASB, 2011a).

Postopno uveljavljanje MSRP 9 v podjetjih bo lahko v določenem obdobju med njimi povzročilo neprimerljivost podatkov. Začetek uporabe MSRP 9 pa bo lahko podjetjem med drugim prinesel tudi naslednje koristi (Uranič & Zadel, 2010):

- podjetje se lahko izogne oslabitvi dolgovnih instrumentov, ki jih danes razvršča v skupino finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo, in bi jih zato sicer morale slabiti prek poslovnega izida, če ta izpolnjujejo merila poslovnega modela in imajo lastnosti denarnih tokov,
- podjetje se lahko izogne oslabitvi kapitalskih instrumentov, ki jih po MRS 39 razvršča v skupino finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo, s tem da jih z uvedbo MSRP 9 pripozna po pošteni vrednosti skozi drugi vseobsegajoči donos,
- daje možnost razveljavitve predhodno pripoznane oslabitve v izkazu poslovnega izida za kapitalske instrumente, razpoložljive za prodajo, in sicer tako da jih prerazvrsti v skupino po pošteni vrednosti skozi poslovni izid,
- daje možnost preklica opcije poštene vrednosti (angl. *fair value option*) ali njene ponovne uporabe za finančne instrumente, pri katerih gre za računovodsko neskladje (angl. *accounting mismatch*).

IASB in FASB nameravata še naprej razvijati skupen pristop pri razvijanju novih standardov. FASB predlaga večji obseg razkritja obrestnega tveganja in likvidnosti, kot ga sedaj ureja MSRP 7 – razkritja finančnih instrumentov.

IASB si prizadeva čim prej zaključiti projekt vpeljave MSRP 9, predvsem zaradi stroškov in pa tudi zaradi podjetij, ki so vložila že veliko sredstev in časa v uvedbo novih standardov ali pa jih celo že uporabljajo. Pred obvezno uporabo novega standarda se namreč podjetja lahko odločijo in prostovoljno uvedejo spremembe za določeno poročevalsko leto le, na primer, za finančna sredstva, medtem ko uvedejo nove standarde za finančne obveznosti z naslednjim poročevalskim obdobjem (IASB, 2012).

MSRP 9 dajejo velik poudarek vrednotenju finančnih instrumentov po pošteni vrednosti. S tem bo bilanca stanja zavarovalnice primerljivejša z ureditvijo direktive Solventnost II, kjer vrednotenje temelji na tržno-konsistentnem pristopu. To pomeni, da so ekonomske vrednosti sredstev in obveznosti v bilanci stanja enake vrednostim, ki jih uporabljajo drugi udeleženci na trgu. Tudi druga zakonodaja, ki ureja zavarovalniško dejavnost, se bo v prihodnosti pomembno spremenila. Zakon o zavarovalništvu bo treba uskladiti z direktivo Evropskega parlamenta in Sveta (Direktiva 2009/138/ES) – tako imenovana direktiva Solventnost II. Če bo zavarovalnica določene finančne instrumente evidentirala po odplačni vrednosti, kot to zahteva novi MSRP 9, bo prihajalo do razlik pri vrednotenju postavk bilance stanja po zahtevah direktive Solventnost II v primerjavi z določili MSRP 9. Nastale razlike bo morala zavarovalnica podrobno razkriti.

Zavarovalnice so izpostavljene tudi finančnemu tveganju (na primer tveganju spremembe obrestne mere, valutnemu tveganju in podobno), ki je vezano na finančne instrumente, ki pri zavarovalnicah predstavljajo največji delež v aktivih bilance stanja. Dobro upravljanje finančnih instrumentov in hkrati čim boljše obvladovanje tveganj, povezanih z njimi, omogočata zavarovalnici ustrezno višino kapitala in njeno solventnost.

MSRP 9 določa, kdaj meriti finančni instrument po pošteni vrednosti, ne daje pa napotil, kako jo izmeriti. Kako določiti pošteno vrednost in s tem povezana vsa potrebna razkritja, določa MSRP 13 – merjenje pošteno vrednosti, ki ga je Evropska unija sprejela 11. 12. 2012 in velja od 1. 1. 2013 dalje.

3 ANALIZA SREDSTEV FINANČNIH NALOŽB SLOVENSКИH ZAVAROVALNIC

3.1 Zavarovalništvo v Sloveniji

Zavarovalništvo se je na slovenskem etničnem ozemlju vse od leta 1812, ko je bila v Ljubljani ustanovljena prva zavarovalna družba za plovbo po reki Savi, nenehno razvijalo in raslo. Iz Statističnega zavarovalniškega biltena za leto 2013 je v obdobju zadnjih desetih let razvidna skoraj nenehna rast bruto obračunane premije slovenskih zavarovalnic (brez pozavarovalnic, pokojninskih skladov in podružnic), članic Slovenskega zavarovalnega združenja. To ne velja le za leto 2011, ko je bruto obračunana premija padla za dve odstotni točki, in za leto 2012, ko se je rast premije ustavila. Razloge za ta upad lahko najdemo v težkih gospodarskih razmerah, povečani brezposelnosti, stečaju podjetij, kreditnem krču in s tem povezanim zmanjšanjem bruto domačega proizvoda na prebivalca. Kljub vsemu pa slovenske zavarovalnice na področju življenjskih in drugih zavarovanj po letu 2008 beležijo več kot dve milijardi bruto obračunane premije letno.

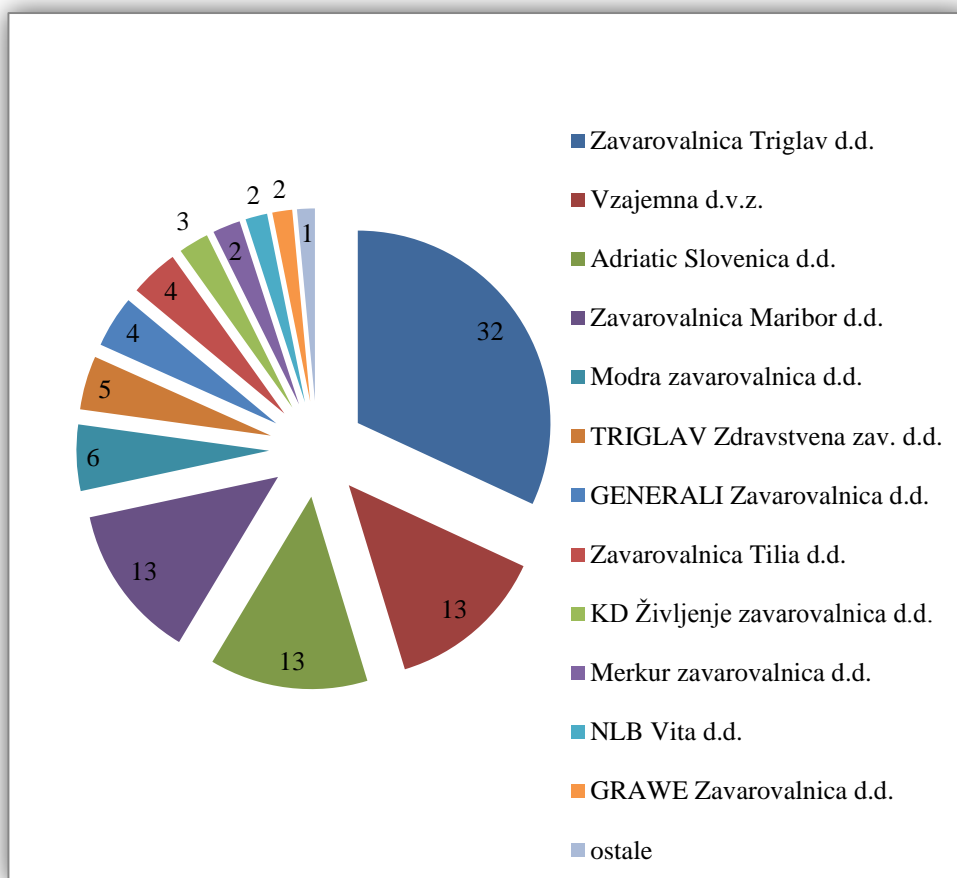
Iz revidiranih letnih poročil vseh petnajstih slovenskih zavarovalnic je razvidno, da so v letu 2012 skupaj ustvarile 2.023 milijonov evrov bruto obračunane premije. Če primerjamo premije

in odškodnine za življenjska in premoženjska zavarovanja, lahko ugotovimo, da se škodni rezultat pri premoženjskih zavarovanjih v zadnjih desetih letih ne spreminja bistveno oziroma ostaja približno na dveh tretjinah (Mancini, 2013, str. 5), pri življenjskih zavarovanjih pa opazimo pomembno povečanje odškodnin glede na prejete premije. Škodni rezultat se je pri življenjskih zavarovanjih v navedenem obdobju namreč povečal iz ene na kar dobri dve tretjini.

Osem zavarovalnic je bilo v celoti ustanovljenih s pomočjo domačega kapitala, sedem zavarovalnic pa je delno ali v celoti v tuji lasti. Bilančna vsota vseh zavarovalnic na dan 31. 12. 2012 predstavlja 6.049 milijonov evrov, od tega kar 84 % predstavljajo finančne naložbe, naložbe v pridružene in odvisne družbe, sredstva zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje, in sredstva iz finančnih pogodb v skupni vrednosti 5.059 milijonov evrov (razvidno iz priloge 1).

Iz slike 1 so razvidni tržni deleži zavarovalnic na slovenskem zavarovalnem trgu na dan 31. 12. 2012 glede na bruto obračunano premijo v letu 2012.

Slika 1: Tržni deleži slovenskih zavarovalnic (brez pozavarovalnic, pokojninskih skladov in podružnic) na dan 31. 12. 2012 (v %)

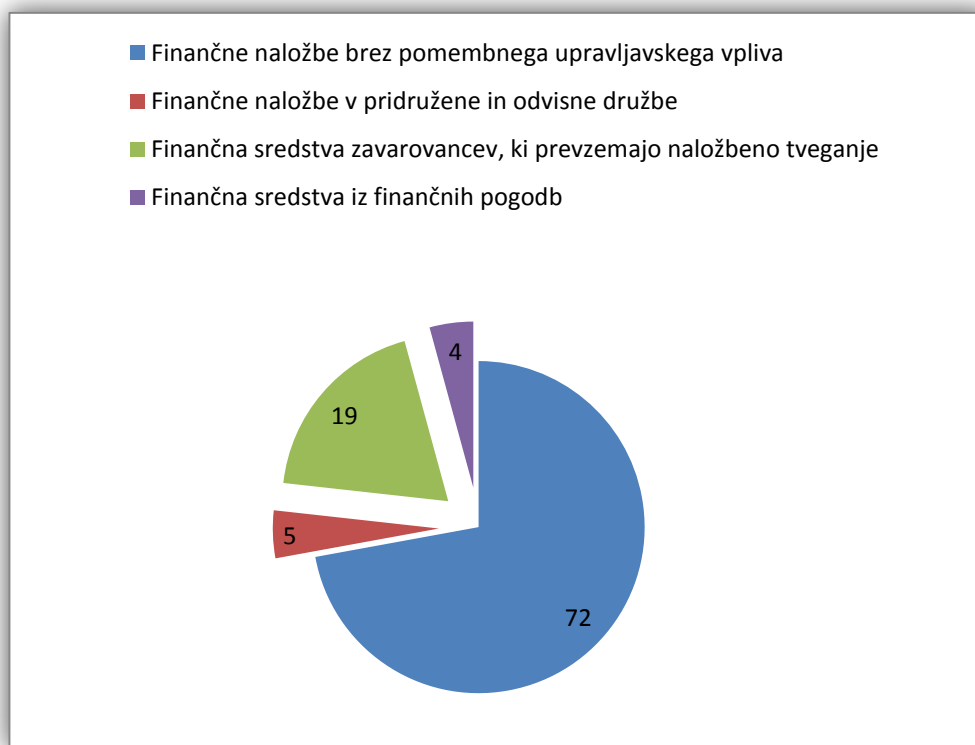
Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.

Zaostrene razmere na trgu silijo zavarovalnice v optimizacijo poslovanja, razvoj novih zavarovanj in večjo cenovno konkurenčnost. Ne glede na to pa se je v primerjavi z Evropsko unijo položaj slovenske zavarovalne dejavnosti na področju bruto obračunane letne premije, zavarovalne gostote na prebivalca in deleža premij v BDP v letu 2012 nekoliko izboljšal (Mancini, 2013, str. 81).

3.2 Struktura in način vrednotenja finančnih instrumentov v slovenskih zavarovalnicah

Iz slike 2 je razvidna struktura finančnih instrumentov v petnajstih zavarovalnicah s sedežem v Sloveniji (zneski so prikazani v prilogi 1). Med vsemi štirimi kategorijami finančnih instrumentov predstavljajo finančne naložbe brez upravljaljskega vpliva daleč največji delež in so zato v nadaljevanju tudi podrobneje prikazane.

Slika 2: Struktura finančnih naložb slovenskih zavarovalnic na dan 31. 12. 2012 (v %)

Vir: AJ PES – Javna objava letnih poročil, 2012.

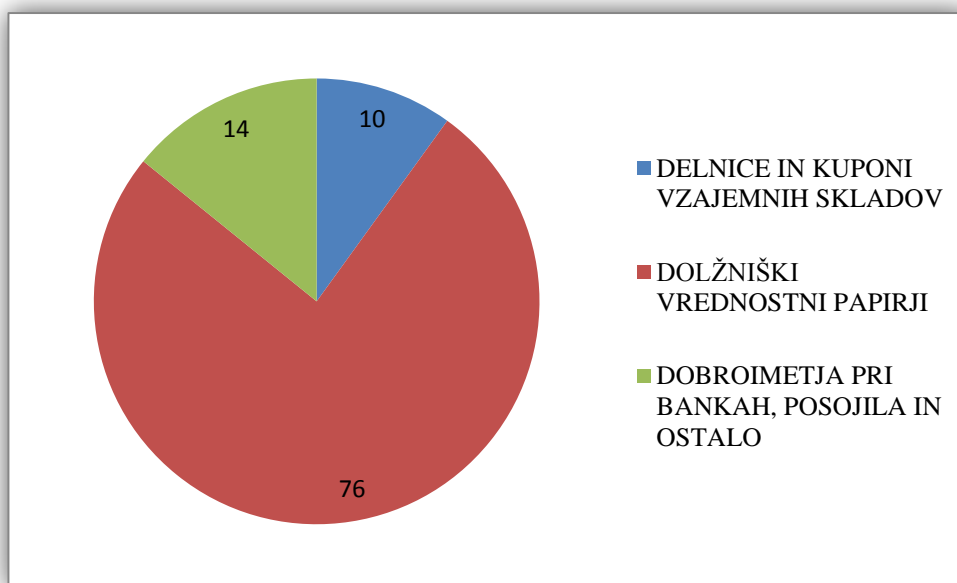
Zavarovalnice ločeno izkazujejo sredstva zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje. Kar 90 % teh sredstev imajo zavarovalnice v lastniških finančnih instrumentih in vzajemnih skladih, 8 % v dolžniških finančnih instrumentih in le 2 % v bančnih depozitih in drugih sredstvih. Gre predvsem za tržne vrednostne papirje, katerih namen je doseganje dobičkov na kratek rok, zato se kar 99 % sredstev zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje, uvršča med finančne instrumente, izmerjene po pošteni vrednosti skozi poslovni izid.

Naložbe v kapitalske instrumente (delnice in deleže) odvisne ali pridružene družbe so v posamičnih računovodskih izkazih izkazane po nabavni ali pošteni vrednosti.

Sredstva iz finančnih pogodb predstavljajo premoženje pokojninskih skladov, ki zagotavljajo izpolnitev obveznosti do zavarovancev. 83 % teh sredstev je naloženih v dolžniške vrednostne papirje, predvsem državne in podjetniške obveznice. 77 % sredstev iz finančnih pogodb je razvrščenih v skupino sredstev do zapadlosti v plačilo in zato vrednotenih po odplačni vrednosti.

V nadaljevanju so prikazane finančne naložbe brez pomembnega upravljaljskega vpliva, katerih razvrščanje in merjenje trenutno ureja MRS 39 ter v povprečju predstavljajo kar 60 % bilančne vsote petnajstih slovenskih zavarovalnic na dan 31. 12. 2012 (zneski so prikazani v prilogi 2). Zavarovalnica pripozna finančne naložbe med finančnimi sredstvi takrat, ko obstaja možnost, da bodo v povezavi z njo pritekale gospodarske koristi, njeno nabavno vrednost pa je mogoče zanesljivo izmeriti. Finančne naložbe zavarovalnic so namenjene predvsem kritju prihodnjih obveznosti in kritju morebitnih izgub zaradi tveganj iz zavarovalnih pogodb.

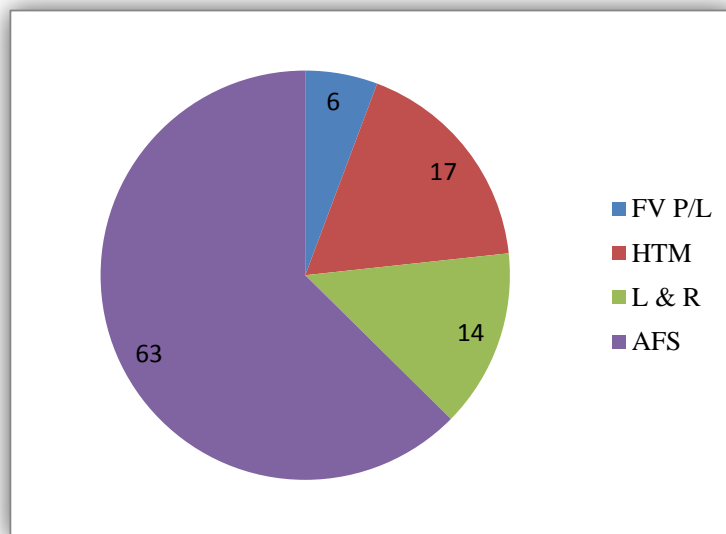
Slika 3: Vrste finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva v slovenskih zavarovalnicah na dan 31. 12. 2012 (v %)

Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.

Sliki 4 in 5 prikazujeta razvrstitev finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva slovenskih zavarovalnic na dan 31. 12. 2012. Skoraj dve tretjini vseh finančnih naložb je izkazanih v skupini sredstev, razpoložljivih za prodajo, in vrednotenih prek drugega vseobsegajočega donosa. Gre pretežno za naložbe v državne in podjetniške obveznice.

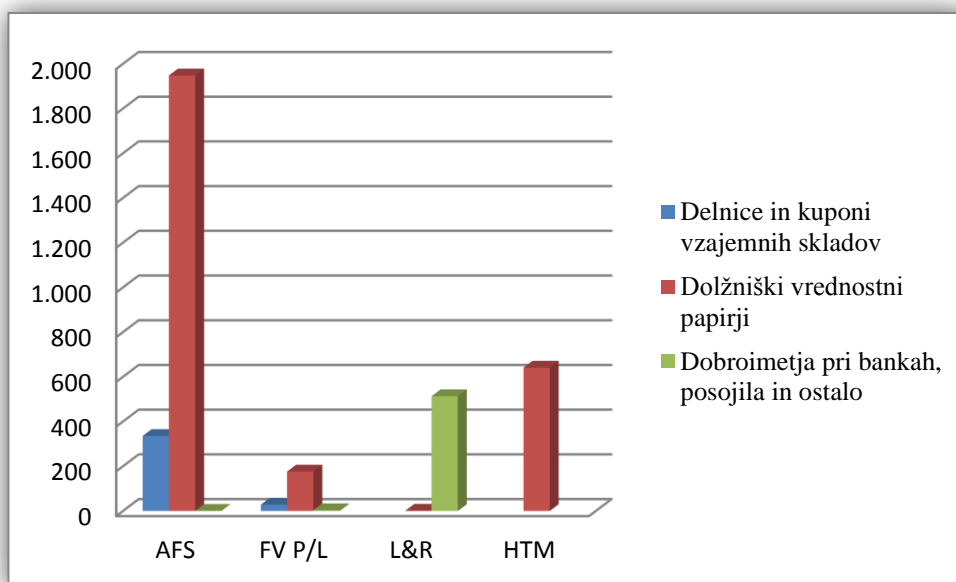
Slika 4: Razvrstitev finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva v slovenskih zavarovalnicah na dan 31. 12. 2012 (v %)

Legenda: FV P/L – po pošteni vrednosti skozi poslovni izid; HTM – v posesti do zapadlosti v plačilo; L & R – posojila in terjatve; AFS – finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo.

Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.

Slika 5: Razvrstitev finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva glede na vrsto finančnega instrumenta na dan 31. 12. 2012 (v mio evrov)

Legenda: FV P/L – po pošteni vrednosti skozi poslovni izid; HTM – v posesti do zapadlosti v plačilo; L & R – posojila in terjatve; AFS – finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo.

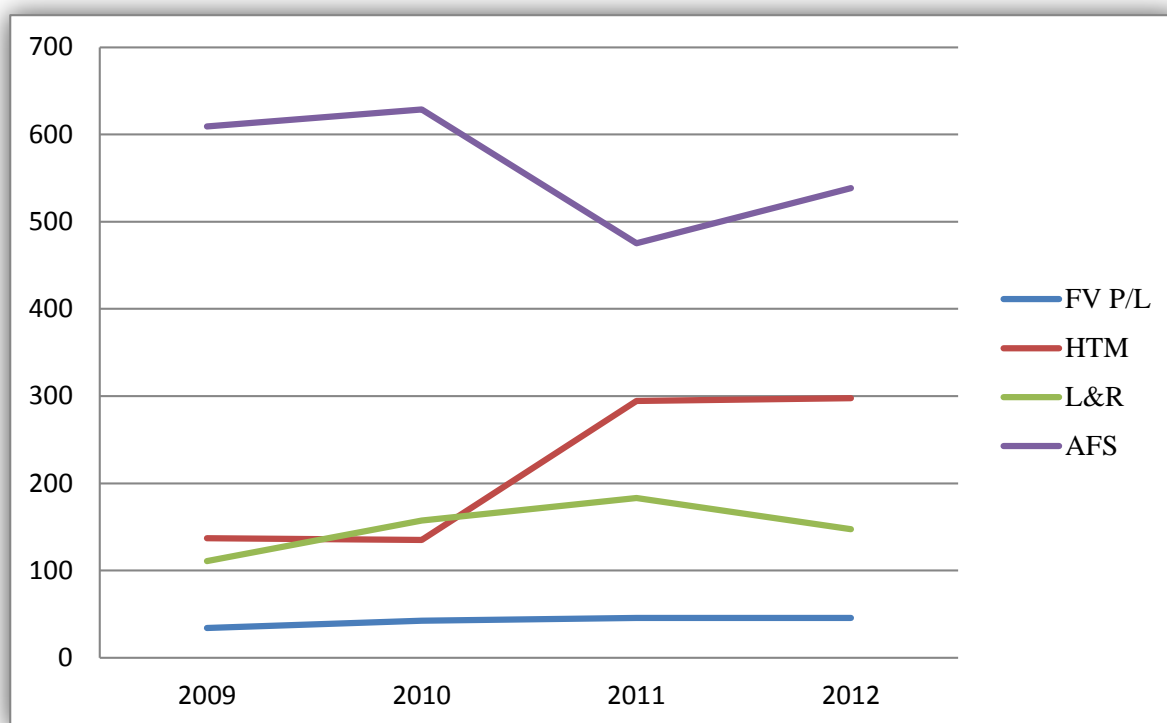
Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.

4 OCENA VPLIVA VPSELJAVE MSRP 9 NA RAČUNOVODSKE IZKAZE ZAVAROVALNIC

Za analizo finančnih naložb in oceno vpliva vpeljave MSRP 9 na računovodske izkaze zavarovalnic sem izbrala tri primerljive slovenske zavarovalnice, ki nudijo tako premoženjska kot življenjska zavarovanja in pri katerih finančne naložbe brez upravljaljskega vpliva predstavljajo pomemben delež bilančne vsote. Adriatic Slovenica, Merkur zavarovalnica in Zavarovalnica Maribor imajo skupaj 28 % vseh finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva slovenskih zavarovalnic.

Iz slike 6 je razvidno gibanje vrednosti finančnih naložb zavarovalnic glede na njihovo razvrstitev, iz tabele 1 pa struktura njihovih finančnih naložb v obdobju gospodarske krize.

Slika 6: *Gibanje vrednosti finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva skupaj za Adriatic Slovenico, Merkur zavarovalnico in Zavarovalnico Maribor po letih (v mio evrov)*

Legenda: FV P/L – po pošteni vrednosti skozi poslovni izid; HTM – v posesti do zapadlosti v plačilo; L & R – posojila in terjatve; AFS – finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo.

Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.

Tabela 1: Prikaz strukture in vrednotenja finančnih naložb ter finančnih prihodkov in odhodkov skupaj za Adriatic Slovenico, Merkur zavarovalnico in Zavarovalnico Maribor v obdobju 2009–2012 (v tisoč evrih)

FINANČNE NALOŽBE	Struktura				Struktura		Indeks
	31.12.2012	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2009	2012/09
Skupaj	1.028.892	100,00%	998.502	963.286	891.210	100,00%	115,45
DELNICE IN KUPONI VZAJEMNIH SKLADOV	108.506	10,55	90.715	83.461	82.609	9,27	131,35
Po poštenu vrednosti skozi poslovni izid	3.845	0,37	5.199	6.874	8.635	0,97	44,53
Razpoložljivo za prodajo	104.661	10,17	85.516	76.587	73.974	8,30	141,48
DOLŽNIŠKI VREDNOSTNI PAPIRJI	772.836	75,11	728.069	726.049	701.416	78,70	110,18
Po poštenu vrednosti skozi poslovni izid	41.592	4,04	40.465	35.584	25.487	2,86	163,19
V posesti do zapadlosti v plačilo	297.669	28,93	294.469	135.012	137.117	15,39	217,09
Posojila in terjatve	0	0,00	3.537	3.447	3.680	0,41	-
Razpoložljivo za prodajo	433.574	42,14	389.598	552.007	535.132	60,05	81,02
DOBROIMETJA PRI BANKAH, POS., OSTALO	147.550	14,34	179.718	153.776	107.184	12,03	137,66
Po poštenu vrednosti skozi poslovni izid	7	0,00	0	0	0	0,00	-
Posojila in terjatve	147.448	14,33	179.667	153.725	107.133	12,02	137,63
Razpoložljivo za prodajo	95	0,01	52	52	52	0,01	182,69
PRIHODKI IN ODHODKI IZ NASLOVA NALOŽB							Indeks
	2012		2011		2009		2012/09
PRIHODKI OD NALOŽB	62.422		52.896		65.811		94,85
ODHODKI OD NALOŽB	12.282		20.158		12.059		101,85
Od tega oslabitve finančnih naložb, ki niso merjene po PV skozi poslovni izid	3.189		5.530		3.166		100,74

Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.

Iz tabele 1 je razvidno, da se je vrednost finančnih naložb treh zavarovalnic v obdobju štirih let povečala za 15 %. Povečanje finančnih naložb velja pripisati predvsem nakupu tržnih dolžniških vrednostnih papirjev s fiksno obrestno mero. Zaradi padanja tržnih cen v obdobju gospodarske krize je še posebej izrazito povečanje dolžniških vrednostnih papirjev v skupini do zapadlosti v plačilo, ki se vrednotijo po odplačni vrednosti. Glavni vzrok za povečanje finančnih naložb v tej skupini je prerazporeditev finančnih naložb, ki jo je izvedla Zavarovalnica Maribor v letu 2011, in sicer iz skupine sredstev, razpoložljivih za prodajo, v skupino do zapadlosti v plačilo. Zavarovalnica Maribor je zaradi uravnavanja likvidnosti in ročnosti naložb z zapadlostjo obveznosti iz zavarovalnih pogodb opravila prerazporeditev tistih dolžniških finančnih instrumentov, kjer je imela namen in jih je bila zmožna posedovati do zapadlosti v plačilo. Večina dolžniških vrednostnih papirjev sicer še vedno ostaja v skupini finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo, ki zavarovalnici ohrani fleksibilnost glede prodaje, hkrati pa sprememba njihove vrednosti ne vpliva na poslovni izid.

Zavarovalnice so določene dolžniške finančne naložbe prerazporedile tudi iz skupine v posesti do zapadlosti v plačilo v skupino sredstev, razpoložljivih za prodajo. Razloga za prerazporeditev sta zaostrene razmere na finančnih trgih in možnost, da lahko podjetje finančno sredstvo kadar koli proda in s tem prepreči morebitno izgubo vloženi sredstev. Če bi

zavarovalnica prodala pomemben delež finančnih sredstev, ki so v skladu z MRS 39 razvrščene v skupino v posesti do zapadlosti v plačilo, bi morala prerazvrstiti celotni portfelj v tej skupini v skupino finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo. Prerazporeditev ne vpliva na izkaz poslovnega izida, razlika med odplačno in pošteno vrednostjo pa se evidentira v presežku iz prevrednotenja.

Zavarovalnice so povečale tudi naložbe v kratkoročne bančne depozite in v vzajemne sklade, saj je eden izmed osnovnih načinov zmanjšanja tveganja na že tako negotovih finančnih trgih prav razpršitev finančnih naložb. Pri omejenih sredstvih je najenostavnejši način razpršitve tveganja vlaganje v vzajemne sklade.

Kljub povečanju finančnih naložb v letih 2009–2012 pa so prihodki od naložb v letu 2012 v primerjavi z letom 2009 nižji za dobrih 5 %. Prihodki od naložb predstavljajo prihodke iz naslova obresti, dividend, neizrženih dobičkov iz naslova vrednotenja, dobičkov iz naslova odprave pripoznanja in druge finančne prihodke. Odhodki od naložb v povprečju predstavljajo dobro petino prihodkov od naložb. To so izgube iz naslova vrednotenja finančnih sredstev v skupini po poštenu vrednosti skozi poslovni izid, izgube od odtujitev finančnih sredstev, oslabitve in drugi finančni odhodki, kot na primer stroški skrbništva vrednostnih papirjev. V navedenem obdobju so zavarovalnice evidentirale tudi oslabitev podrejenih slovenskih obveznic.

Na osnovi letnih poročil ugotavljam, da imajo zavarovalnice velik del finančnih naložb v državnih obveznicah, kjer pa se predvsem zaradi nestabilnih razmer na finančnih trgih z uvedbo MSRP 9 pričakujejo pomembne razlike pri vrednotenju in slabitvah. Model nastalih izgub, ki velja po MRS 39, bo zamenjal pristop pričakovanih izgub, kar pomeni, da bodo v primeru večjega in dolgotrajnega kreditnega tveganja izdajatelja izgube pripoznane prej in skozi celotno dobo obveznice. Zaradi vpliva na poslovni izid bodo zato morale zavarovalnice skrbneje kot do sedaj izbrati najustreznejšo metodo vrednotenja finančnih naložb (Ernst & Young, 2011b).

Tabela 2: Vpliv nihanja poštene vrednosti izbranih finančnih naložb na računovodske izkaze zavarovalnic (v evrih)

FINANČNA SREDSTVA	Ob nakupu	Na dan 31.12.2012		Na dan 30.9.2013		V izkazu poslovnega izida 1-9 2013			Sprememba v BS 1-9 2013	
	Nominalna vrednost	Poštena vr. brez obresti	Knjižna vr. brez obresti	Poštena vr. brez obresti	Knjižna vr. brez obresti	Nerealizirani			Tečajne razlike*	PPK
FINANČNE NALOŽBE										
Lastniški finančni instrumenti - AFS										
NordeaDKKReser	70.000	1.575.164	1.575.164	1.577.250	1.577.250	-	-	-	587	1.499
ALTA ASIA	280.000	1.499.120	1.499.120	1.474.480	1.474.480	-	-	-	-	-24.640
Dolžniški finančni instrumenti - AFS										
SLOWAKEI 2025	150.000	165.963	165.963	167.165	167.165	206	-	4.880	-	995
GPPS 4.375	200.000	244.832	244.832	237.082	237.082	85	-	6.563	-	-7.835
RS49	150.000	142.200	142.200	141.000	141.000	-50	-	5.329	-	-1.150
RS 70	3.000.000	2.731.320	2.731.320	2.580.990	2.580.990	592	-	114.997	-	-150.922
Dolžniški finančni instrumenti - HTM										
RS 70	2.000.000	1.820.880	1.809.705	1.720.660	1.816.613	6.908	-	76.664	-	-
DRS 1	1.500.000	1.545.000	1.610.069	1.545.000	1.604.548	-5.520	-	57.139	-	-
Dobroimetja pri bankah L&R										
Depozit	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	-	-	14.883	-	-
SREDSTVA ZAVAROVANCEV, KI PREVZEMAJO NALOŽBENO TVEGANJE										
Lastniški finančni instrumenti FV P/L										
ALTA GLOBAL	42.000	212.163	212.163	232.180	232.180	-	20.017	-	-	-
ALTA ENERGY	37.000	173.582	173.582	184.493	184.493	-	10.911	-	-	-
SKUPAJ		10.610.224	10.664.118	10.360.300	10.515.801	2.221	30.929	280.455	587	-182.053

* Tečajne razlike lastniških vrednostnih papirjev so izkazane v presežku iz prevrednotenja in ne v poslovnem izidu.

Vir: Bloomberg, 2012, lastna obdelava podatkov

Iz tabele 2 je razviden vpliv nihanja poštene vrednosti naključno izbranih finančnih sredstev na izkaz poslovnega izida in bilanco stanja. Vrednost finančnih sredstev se je na dan 30. 9. 2013 v izkazu bilance stanja znižala za 181 tisoč EUR, kar je razvidno iz negativnega presežka iz prevrednotenja, in sicer zaradi padca tržnih cen finančnih naložb. Finančni prihodki, razvidni iz izkaza poslovnega izida za obdobje od januarja do septembra 2013, pa so znašali 314 tisoč EUR, predvsem iz naslova natečenih obresti dolžniških finančnih instrumentov in povečanja vrednosti enote premoženja vzajemnih skladov. Če bo zavarovalnica v skladu z novimi MSRP 9 presodila, da na primer dolžniški finančni instrumenti, ki so po MRS 39 razvrščeni v skupino finančnih sredstev, razpoložljivih za prodajo, ne izpolnjujejo kriterijev denarnega toka, jih bo morala prerazvrstiti v skupino po pošteni vrednosti skozi poslovni izid.

Z uvedbo MSRP 9 se bodo finančni instrumenti razdelili v skupino sredstev, merjenih po pošteni vrednosti (skozi poslovni izid ali skozi drugi vseobsegajoči donos) in po odplačni vrednosti. S tem se bodo odpravile naslednje kategorije: posojila in terjatve, finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo in za prodajo razpoložljiva finančna sredstva. Z novimi standardi bodo morale zavarovalnice utemeljiti oziroma razmisliti, ali so upravičene razvrstiti naložbo po odplačni vrednosti ali jo morajo meriti po pošteni vrednosti.

Z uvedbo MSRP 9 bodo zavarovalnice morale ponovno presoditi, ali lastniške finančne instrumente, pri katerih spremembe poštene vrednosti ne evidentirajo prek poslovnega izida, nameravajo tudi v kratkem prodati in realizirati morebitne dobičke. V tem primeru jih bodo

zavarovalnice prerazvrstile v skupino po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, sicer pa jih bodo lahko še naprej evidentirale prek drugega vseobsegajočega donosa (KPMG, 2013). Uporabnik računovodskih izkazov bo v gibanju drugega vseobsegajočega donosa pridobil informacijo o porastu ali zmanjšanju premoženja lastnikov kapitala zaradi spremembe poštene vrednosti finančnih instrumentov.

Z uvedbo MSRP 9 bo treba netržne kapitalske instrumente, evidentirane po nabavni vrednosti, vrednotiti po modelu in na ta način prikazati čim realnejšo pošteno vrednost finančne naložbe.

Zavarovalnice imajo največji delež naložb v dolžniških finančnih instrumentih, vrednotenih v skupini sredstev, razpoložljivih za prodajo. Če ta izpolnjujejo določila poslovnega modela in lastnosti denarnega toka, jih lahko zavarovalnica vrednoti po odplačni vrednosti ali prek drugega vseobsegajočega donosa, sicer pa jih bo morala razvrstiti v skupino finančnih naložb po pošteni vrednosti prek poslovnega izida.

Glede na gibanje finančnih naložb, razvidno iz slike 6 predvidevam, da bodo zavarovalnice tudi v prihodnje dolžniške finančne naložbe, ki so sedaj razporejene v skupino v posesti do zapadlosti v plačilo, še naprej merile po odplačni vrednosti. Vendar pa bodo morale skrbno preveriti, ali njihovi dolžniški finančni instrumenti res izpolnjujejo kriterije poslovnega modela in testa denarnih tokov po MSRP 9. Z uvedbo MSRP 9 namreč določeni finančni instrumenti ne bodo izpolnjevali kriterija denarnega toka in bodo razvrščeni v skupino po pošteni vrednosti skozi poslovni izid. Ti instrumenti so (EFRAG, 2013):

- finančni instrumenti z neusklanjeno obrestno mero (angl. *interest rate mismatch features*), na primer neskladne obrestne mere iz naslova obresti zaradi različne zapadlosti finančnih naložb. Tak primer se pojavi, ko na primer banka financira tridesetletno hipoteko s prejetim kratkoročnim depozitom in pričakuje obnavljanje depozita do zapadlosti hipoteke. Drugi primer je dana hipoteka, ki temelji na trimesečnem EURIBORU z možnostjo letne spremembe pogojev odplačila, kjer ima posojiljemalec možnost spremembe višine mesečnega obroka ali obdobja odplačila. Sem spadajo tudi obveznice brez dospelja z indeksirano obrestno mero,
- finančni instrumenti z regulirano obrestno mero,
- instrumenti listinjenja (tako imenovani kolateralizirani vrednostni papirji),
- podrejeni dolžniški vrednostni papirji, nakupne opcije, finančni instrumenti s pravico do predčasnega odkupa,
- finančni instrumenti s predplačilom nad njihovo pošteno.

Na osnovi testa, ki ga je izvedla Evropske svetovalna skupina za računovodsko poročanje (angl. *European Financial Reporting Advisory Group*), 5 % dolžniških finančnih instrumentov (merjenih prek presežka iz prevrednotenja ali po odplačni vrednosti), ki jih imajo zavarovalnice med svojimi naložbami, ne izpolnjuje pogojev kriterija denarnega toka (EFRAG, 2013, str. 14). Z uvedbo MSRP 9 bodo morale zavarovalnice te finančne instrumente razporediti v skupino sredstev, evidentiranih po pošteni vrednosti skozi poslovni izid.

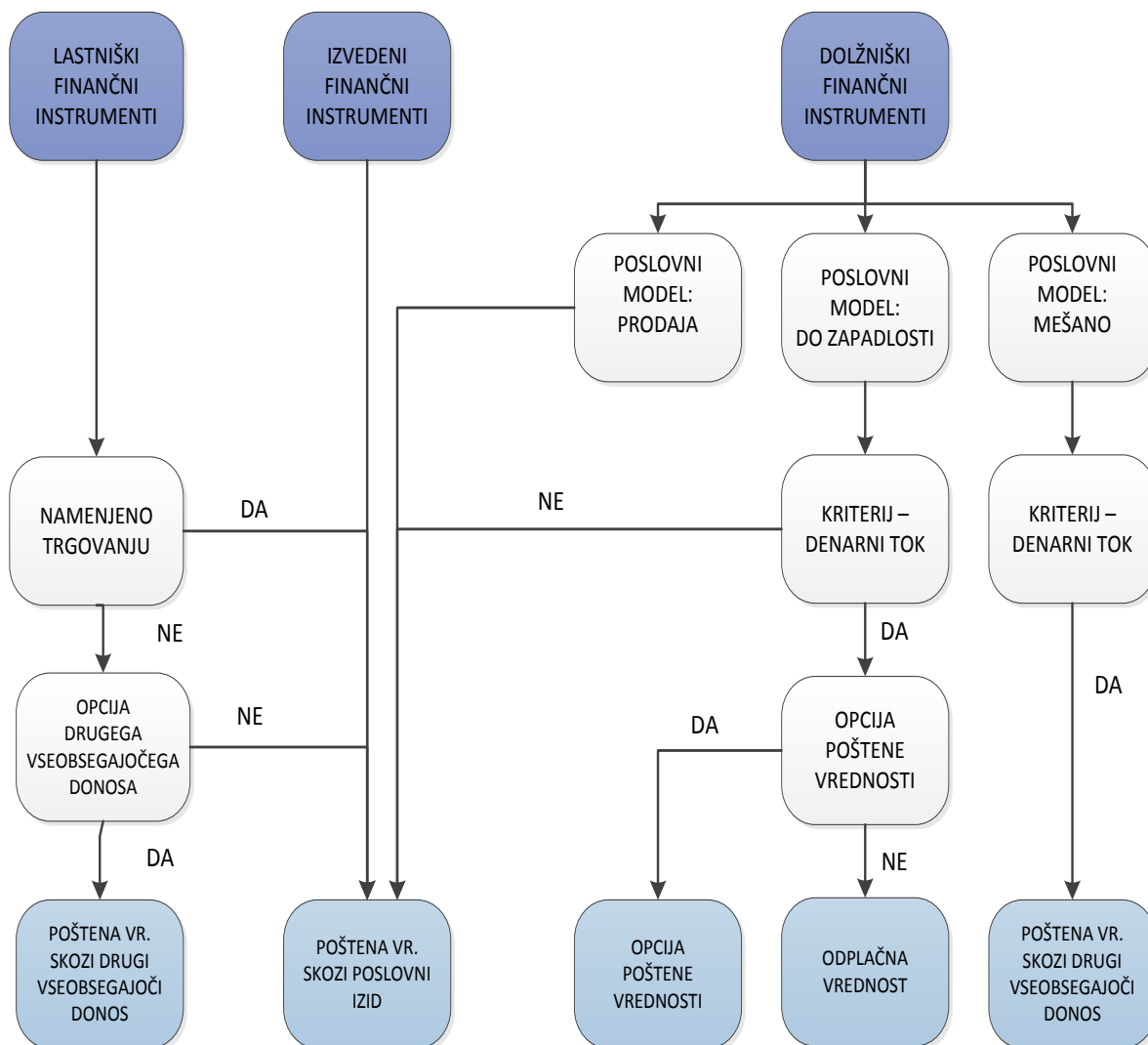
Zavarovalnice, ki so bile vključene v testiranje, so menile, da je ocena lastnosti denarnih tokov preveč restriktivna.

Ker MSRP 9 daje poudarek vrednotenju finančnih instrumentov po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, se pri finančnih instrumentih, ki so bili že doslej razvrščeni v to skupino, ne pričakuje večjih sprememb.

MSPR 9 uvaja enoten pristop za razvrščanje vseh finančnih sredstev, vključno z vgrajenimi izpeljanimi finančnimi instrumenti. Slika 7 prikazuje postopek razvrščanja in merjenja finančnih instrumentov, pri čemer je poudarek na poslovnem modelu in denarnem toku.

V skladu z MSRP 9 zavarovalnice ne bodo več razvrščale finančnih instrumentov glede na do sedaj veljavne štiri skupine, temveč bodo večino finančnih instrumentov evidentirale po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, razen tistih, ki izpolnjujejo točno določene pogoje: evidentiranje dolžniških vrednostnih papirjev po odplačni vrednosti bo po MSRP 9 možno le takrat, ko bo zavarovalnica imela namen in bo tudi sposobna posedovati finančni instrument do zapadlosti in si tako povrniti naložbo v glavnico skupaj s pripadajočimi obrestmi in v skladu z amortizacijskim načrtom finančnega instrumenta. Če bo poslovni model podjetja vključeval tudi možnost predčasne prodaje takega instrumenta, se bo finančni instrument moral vrednotiti po pošteni vrednosti. Pri lastniških finančnih instrumentih, ki jih bo zavarovalnica imela namen posedovati daljše časovno obdobje, pa obstaja opcija evidentiranja po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa. Dividende pomenijo donos naložbe in bodo tudi po uvedbi MSRP 9 še naprej pripoznane v izkazu poslovnega izida.

Slika 7: Klasifikacija finančnih instrumentov po MSRP 9

Vir: KPMG, The new proposed impairment model and regulatory focus on forbearance, 2013a, str. 6

SKLEP

Zaradi pripomb k veljavnim mednarodnim računovodskim standardom, da so v obdobju gospodarske in finančne krize pripomogli k poglobljanju finančne krize, so se začele aktivnosti za prenovu teh standardov, pa tudi za sprejetje nekaterih novih. Odbor za mednarodne računovodske standarde je prvi osnutek standarda MSRP 9 za področje razvrščanja in merjenja finančnih instrumentov objavil novembra 2009. Osnutek drugega dela standarda MSRP 9 za področje oslabitev je bil izdan marca 2013, zadnja faze za področje varovanja pred tveganji pa je bila objavljena novembra 2013. Uporaba MSRP 9 bo predvidoma obvezna od 1. 1. 2018 dalje (IFRS, 2014).

Novi standard MSRP 9 naj bi bil manj kompleksen, hkrati pa bi preprečeval precenjevanje finančnih sredstev. Z uvedbo MSRP 9 bodo zavarovalnice morale vpeljati sistem ugotavljanja oslabiljenosti finančnih sredstev na osnovi modela pričakovanih izgub – MSRP 9 pa tudi ne dovoli merjenja finančnih instrumentov po nabavni vrednosti. Z uvedbo MSRP 9 bodo zavarovalnice morale razvrstiti finančne instrumente le v tri skupine, ki so: finančni instrumenti, merjeni po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, po pošteni vrednosti skozi drugi vseobsegajoči donos in po odplačni vrednosti. Finančni instrumenti, namenjeni trgovanju, so tako v skladu z MRS 39 kot tudi MSRP 9 obvezno razvrščeni v skupino sredstev, vrednotenih po pošteni vrednosti skozi poslovni izid. Enako velja za finančne instrumente, ki jih zavarovalnica sama označi po pošteni vrednosti skozi poslovni izid (tako imenovana opcija poštene vrednosti). Za razliko od MRS 39 pa MSRP 9 za dolžniške finančne instrumente določa obvezno razvrstitev v skupino po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, če ne izpolnjujejo kriterija denarnega toka. MSRP 9 je tako v primerjavi z MRS 39 restriktivnejši in daje večji poudarek merjenju finančnih instrumentov po pošteni vrednosti.

Evropska svetovalna skupina za računovodsko poročanje (angl. *European Financial Reporting Advisory Group*) na osnovi izvedenega testa pri zavarovalnicah ne pričakuje večjih sprememb v merjenju finančnih instrumentov po novih standardih (EFRAG, 2013, str. 3). Vpliv MSRP 9 na merjenje finančnih instrumentov bo v večji meri odvisen od lastnosti dolžniških finančnih instrumentov, saj predstavljajo največji delež finančnih sredstev zavarovalnic.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve – AJPES. Javna objava letnih poročil (2012). Najdeno 6. oktobra 2013 na spletnem naslovu https://www.ajpes.si/JOLP/podjetje_pdf_view.asp?segment=RLP&keyword=RLP&jezik=SL&stPor=1
2. Bloomberg.com. (2012). Programski paket za finančne naložbe.
3. Ernst & Young. (2011). Measure by measure, Synchronising IFRS 9 and IFRS 4 Phase II for insurers. Najdeno 15. februarja 2012 na spletnem naslovu [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Measure_by_measure/\\$FILE/EY%20IFRS%209_Measure%20by%20measure.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Measure_by_measure/$FILE/EY%20IFRS%209_Measure%20by%20measure.pdf)
4. European Financial Reporting Advisory Group – EFRAG (2013, 17. junij). Classification and measurement of financial assets results of the field test conducted by EFRAG, ANC, ASCG, FRC and OIC. Najdeno 16. januarja 2014 na spletnem naslovu http://www.efrag.org/files/IFRS%209%20Limited%20Amendments/CM__field_test_-_final_report.pdf
5. International Accounting Standards Board – IASB (2008). Reclassification of Financial Assets. Najdeno 18. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/News/Press-Releases/Pages/IASB-amendments-permit-reclassification-of-financial-instruments.aspx>
6. International Accounting Standards Board – IASB (2011a). IFRS 9: Financial Instruments. Najdeno 12. marca 2012 na spletnem naslovu <http://go.ifrs.org/impairment>
7. International Accounting Standards Board - IASB (2011b). Snapshot: Supplement to the Exposure Draft, Financial Instruments: Amortised Cost and Impairment. Najdeno 12. marca 2012 na spletnem naslovu http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/9252820E-0861-434D-A2B0-C6EBD70B5F50/0/ Snapshot_Impairment_January2011.pdf
8. International Accounting Standards Board – IASB (2011c). Supplementary document and comment letters. Najdeno 13. marca na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Financial+Instruments+A+Replacement+of+IAS+39+Financial+Instruments+Recognitio/Financial+Instruments+Impairment+of+Financial+Assetseplacement+of+IAS+39+Financial+Instruments+Recog/Supplementary+document/Supplementary+document.htm>
9. International Accounting Standards Board – IASB (2012). Snapshot: Financial Instruments: Classification and Measurement. Najdeno 15. decembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Financial-Instruments-A-Replacement-of-IAS-39-Financial-Instruments-Recognitio/Limited-modifications-to-IFRS-9/Documents/Snapshot-ED-Limited-Amendments-IFRS-9.pdf>

10. International Accounting Standards Board – IASB (2013). Welcome to the IASB Update. Najdeno 29. novembra 2013 na spletnem naslovu <http://media.ifrs.org/2013/IASB/November/IASB-Update-November-2013.pdf>
11. International Financial Reporting Standards – IFRS (2014). IFRS 9: Financial Instruments (replacement of IAS 39). Najdeno 2. februarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/current-projects/iasb-projects/financial-instruments-a-replacement-of-ias-39-financial-instruments-recognition/Pages/financial-instruments-replacement-of-ias-39.aspx>
12. Odar, M. (2006). Razvrščanje, vrednotenje in merjenje finančnih naložb po pridobitvi. *IKS*, 12 (9/10), 109–119.
13. KPMG Austria AG (2013a). *Current developments in IAS 39 Replacement project (IFRS 9) and their effects on insurance companies* (interno gradivo). Ljubljana: KPMG Slovenija, podjetje za revidiranje d.o.o.
14. KPMG (2013b). The new proposed impairment model and regulatory focus on forbearance. Najdeno 12. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/news-13-01-10-the-bank-statement-q1.pdf>
15. Slovensko zavarovalno združenje, Gospodarsko interesno združenje slovenskih zavarovalnic. (2013). *Statistični zavarovalniški bilten 2013*. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje, GIZ.
16. Mednarodni računovodski standard 32 – *Finančni instrumenti: predstavljanje*. Uredba komisije (ES) št. 1126/2008 z dne 3. novembra 2008 o sprejetju nekaterih MRS v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list Evropske unije*, L 320, z dne 29. novembra 2008.
17. Mednarodni računovodski standard 39 – *Finančni instrumenti: priznavanje in merjenje*. Uredba Komisije (ES) št. 1126/2008 z dne 3. novembra 2008 o sprejetju nekaterih MRS v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list Evropske unije*, L 320, z dne 29. novembra 2008.
18. Slovenski računovodski standard 3 (2006). *Uradni list RS*, št. 118/05, 119/08 in 1/10.
19. Statistični urad Republike Slovenije. (b. l.). Prebivalstvo. Najdeno 6. oktobra 2013 na spletnem naslovu http://www.stat.si/tema_demografsko_prebivalstvo.asp
20. Uranič, J., & Zadel, I. (2010). *Kako spremembe MRS vplivajo na vrednost postavk v bilancah* (interno gradivo). Ljubljana: Akademija Finance.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Tabela 1: Finančni instrumenti petnajstih zavarovalnic, razvrščeni v štiri kategorije na dan 31. 12. 2012 (v evrih)	1
Tabela 2: Razvrstitev finančnih naložb brez upravljaljskega vpliva glede na vrsto finančnih instrumentov na dan 31. 12. 2012 (v evrih).....	1

Priloga 1: Finančni instrumenti petnajstih slovenskih zavarovalnic

Tabela 1: Finančni instrumenti petnajstih zavarovalnic, razvrščeni v štiri kategorije na dan 31. 12. 2012 (v evrih)

	FINANČNE NALOŽBE	NALOŽBE V PRIDRUŽENE IN ODVISNE DRUŽBE	SREDSTVA ZAVAROVANCEV, KI PREVZEMAJO NAL. TVEGANJE	SREDSTVA IZ FINANČNIH POGODB	SKUPAJ
Adriatic Slovenica d.d.	220.127.115	21.427.797	24.605.609	19.284.475	285.444.996
ERGO Življenjska zav. d.d.	5.733.969		9.504.990		15.238.959
GENERALI Zavarovalnica d.d.	131.413.700		28.881.894		160.295.594
GRAWE Zavarovalnica d.d.	152.029.405		21.750.702		173.780.107
KD Življenje zavarovalnica d.d.	39.044.960	1.472.898	180.989.300		221.507.158
Merkur zavarovalnica d.d.	279.929.590		18.906.958		298.836.548
Modra zavarovalnica d.d.	267.889.122	12.874.077			280.763.199
NLB Vita d.d.	129.344.121		119.726.155		249.070.276
Prva osebna zav. d.d.	21.529.446		769.552	195.596.013	217.895.011
SID - Prva kreditna zav. d.d.	28.372.079				28.372.079
TRIGLAV Zdravstvena zav. d.d.	21.656.712	16.446			21.673.158
Vzajemna d.v.z.	81.162.992				81.162.992
Zavarovalnica Maribor d.d.	528.835.087	240.000	121.875.866		650.950.953
Zavarovalnica Tilia d.d.	75.334.537		27.617.984		102.952.521
Zavarovalnica Triglav d.d.	1.666.421.213	198.384.257	406.502.788		2.271.308.258
SKUPAJ	3.648.824.048	234.415.475	961.131.798	214.880.488	5.059.251.809

Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.

Priloga 2: Finančne naložbe brez upravljalškega vpliva petnajstih slovenskih zavarovalnic

Tabela 2: Razvrstitev finančnih naložb brez upravljalškega vpliva glede na vrsto finančnih instrumentov na dan 31. 12. 2012 (v evrih)

FINANČNE NALOŽBE	FN po poštenu vr. skozi poslovni izid	FN do zapadlosti v plačilo	Posojila in terjatve	Za prodajo razpoložljiva FS
DELNICE IN KUPONI VZAJEMNIH SKLADOV	28.398.721			335.491.591
DOLŽNIŠKI VREDNOSTNI PAPIRI	176.573.738	641.387.967	1.282.300	1.948.202.205
DOBROIME'TJA PRI BANKAH, POSOJILA IN OSTALO	3.506.677		513.361.271	619.578

Vir: AJPES – Javna objava letnih poročil, 2012.